Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MIHALA BOBEKA [*MICHAL BOBEK*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2021. gada 2. septembrī [1]

Lieta C-151/20

Bundeswettbewerbsbehörde
pret
Nordzucker AG,
Südzucker AG,
Agrana Zucker GmbH

(*Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa, Austrija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – Rīcība, ko izmeklē divu valstu konkurences iestādes – *Ne bis in idem* princips – Savienības un valsts konkurences tiesību vienlaicīga piemērošana – Aizsargāto tiesisko interešu identiskums – Valsts konkurences iestādes lēmuma teritoriālā iedarbība – Iecietības programma

I. Ievads

1. *Nordzucker* un *Südzucker* ir divi cukura ražotāji. Vācijas valsts konkurences iestāde konstatēja, ka šie abi uzņēmumi ir pārkāpuši LESD 101. pantu un Vācijas konkurences tiesības. Pamatlietā Austrijas valsts konkurences iestāde lūdz konstatēt, ka šie uzņēmumi ir pārkāpuši LESD 101. pantu un Austrijas konkurences tiesības, balstoties uz vienu un to pašu nodarījumu, kas jau bija ietverts Vācijas lēmumā.

2. Šajā kontekstā *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa, Austrija) rodas jautājumi par Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 50. pantā ietvertā principa *ne bis in idem* piemērošanas jomu. Vai šis princips būtībā nepieļauj paralēlas vai vēlākas procedūras citās dalībvalstīs konkurences tiesību jomā, kuras vismaz daļēji šķiet saistītas ar vienu un to pašu rīcību?

3. No šīs lietas it īpaši izriet divi jautājumi. Pirmkārt, pēc kādiem kritērijiem ir jāvadās, interpretējot *idem* jēdzienu *ne bis in idem* izpratnē konkurences tiesībās un, vispārīgi, saskaņā ar Hartas 50. pantu? Šos jautājumus es detalizēti aplūkoju savos paralēli sniegtajos secinājumos lietā *bpost* [2]. Tādējādi tiktāl šie secinājumi ir balstīti uz minētajos secinājumos jau veikto analīzi. Otrkārt, šīs lietas īpašais raksturs sakņojas nepieciešamībā atkārtoti norādīt, kas ietilpst atbilstošo nodarījumu identiskuma tvērumā *ne bis in idem* principa izpratnē [3]. Tomēr vēl jo vairāk varētu

1 Oriģinālvaloda – angļu.

2 *bpost* (lieta C-117/20).

3 To Tiesa jau iepriekš ir paveikusi – iespējams ar vislielāko rūpību – 2012. gada 14. februāra spriedumā *Toshiba Corporation* u.c. (C-17/10, EU:C:2012:72).

piebilst, ka Tiesa arī atkārtoti tiek aicināta precizēt tās izpratni par aizsargāto tiesisko interešu identiskumu. Vai vienādi aizsargātas tiesiskās intereses pastāv divu valstu procedūrās, kurās divu valstu konkurences iestādes ir piemērojušas vienu un to pašu Savienības konkurences tiesību normu, kā arī savu attiecīgo valstu konkurences tiesību normas?

II. Atbilstošās tiesību normas

4. Hartas 50. pantā "Tiesības netikt divreiz tiesātam vai sodītam krimināllietā par to pašu noziedzīgo nodarījumu" ir noteikts, ka "nevienu nedrīkst atkārtoti tiesāt vai sodīt krimināllietā par nodarījumu, par kuru viņš saskaņā ar tiesību aktiem Savienībā jau ticis attaisnots vai notiesāts ar galīgu spriedumu".

5. LESD 101. pantā kā nesaderīgi ar iekšējo tirgu ir aizliegti "visi nolīgumi uzņēmumu starpā, uzņēmumu apvienību lēmumi un saskaņotas darbības, kas var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm un kuru mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci iekšējā tirgū".

6. Regulas (EK) Nr. 1/2003 3. pants[4] "Attiecības starp Līguma 81. un 82. pantu un valstu konkurences tiesību aktiem" ir formulēts šādi:

"1. Ja dalībvalstu konkurences iestādes vai valstu tiesas piemēro valsts konkurences tiesību aktus attiecībā uz līgumiem, uzņēmumu apvienību lēmumiem vai saskaņotām darbībām Līguma 81. panta 1. punkta nozīmē, kas minētā noteikuma nozīmē var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, tās attiecībā uz šādiem līgumiem, lēmumiem vai saskaņotām darbībām piemēro arī Līguma 81. pantu. Dalībvalstu konkurences iestādēm vai valstu tiesām piemērojot valsts konkurences tiesību aktus jebkurai ļaunprātīgai izmantošanai, kas aizliegta ar Līguma 82. pantu, tās arī piemēro Līguma 82. pantu.

2. Valsts konkurences tiesību aktu piemērošana nedrīkst izraisīt to līgumu, uzņēmumu apvienību lēmumu vai saskaņotu darbību aizliegšanu, kuras var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, bet kuras neierobežo konkurenci Līguma 81. panta 1. punkta nozīmē vai kuras atbilst Līguma 81. panta 3. punkta nosacījumiem, vai uz kurām attiecas Līguma 81. panta 3. punkta piemērošanas regula. Atbilstoši šai regulai dalībvalstīm nav aizliegts savā teritorijā pieņemt un piemērot stingrākus valstu tiesību aktus, kas aizliedz vai atļauj vienpusēju rīcību, kurā iesaistīti uzņēmumi.

3. Neskarot vispārējos principus un citus Kopienas tiesību aktu noteikumus, šā panta 1. un 2. punktu nepiemēro, ja dalībvalstu konkurences iestādes un tiesas piemēro valstu tiesību aktus attiecībā uz apvienošanas kontroli, kā arī tie neliedz tādu valsts tiesību aktu piemērošanu, kas par galveno izvirza citādu mērķi kā Līguma 81. un 82. pantā izvirzīto".

7. 5. pants "Dalībvalstu konkurences iestāžu pilnvaras" ir formulēts šādi:

"Dalībvalstu konkurences iestādēm ir pilnvaras piemērot Līguma 81. un 82. pantu atsevišķos gadījumos. Šim nolūkam tās pēc savas iniciatīvas vai uz sūdzības pamata var pieņemt lēmumus, ar kuru:

– pieprasa izbeigt pārkāpumu,

[4] Padomes Regula (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.).

– nosaka pagaidu pasākumus,

– pieņem saistības,

– uzliek soda naudas, periodiskus soda maksājumus vai jebkādu citu sodu, kas paredzēts to valstu tiesību aktos.

Ja, pamatojoties uz konkurences iestāžu rīcībā esošo informāciju, [tās uzskata, ka] netiek izpildīti aizlieguma nosacījumi, tās līdzīgi var lemt, ka rīcībai no to puses nav pamata".

8. 13. pants attiecas uz "Tiesas procesu apturēšanu vai izbeigšanu":

"1. Ja divu vai vairāku dalībvalstu konkurences iestādes ir saņēmušas sūdzību, vai ja tās rīkojas pēc savas iniciatīvas saskaņā ar Līguma 81. pantu vai 82. pantu pret to pašu līgumu, apvienības lēmumu vai darbību, apstāklis, ka viena iestāde nodarbojas ar lietu, pārējām ir pietiekams pamats apturēt lietas izskatīšanu vai noraidīt sūdzību. Līdzīgi Komisija var noraidīt sūdzību, pamatojoties uz to, ka dalībvalsts konkurences iestāde nodarbojas ar attiecīgo lietu.

2. Ja dalībvalsts konkurences iestāde vai Komisija ir saņēmusi sūdzību par līgumu [nolīgumu], apvienības lēmumu vai darbību, ar kuru jau ir nodarbojusies cita konkurences iestāde, tā var to noraidīt".

III. Fakti, tiesvedība valsts tiesā un uzdotie prejudiciālie jautājumi

9. *Nordzucker* un *Südzucker* ir divi Vācijas cukura ražotāji. *Agrana* atrodas *Südzucker* kontrolē. Tā apsaimnieko cukura ražotnes Austrijā un Austrumeiropā.

10. Vēsturisku iemeslu dēļ un sakarā ar produktu viendabīgumu un augstām transportēšanas izmaksām Vācijas cukura tirgus tika sadalīts galveno Vācijas ražotāju galvenajos noieta reģionos. Atbildot uz ārvalstu cukura ražotāju mēģinājumiem ienākt Vācijas tirgū, vēlākais no 2004. gada starp *Nordzucker* un *Südzucker* tirdzniecības vadītājiem notika vairākas sanāksmes. Šo sanāksmju laikā tika likts īpašs uzsvars uz to, cik nozīmīgi ir novērst jaunu konkurences spiedienu, nodrošinot, ka Vācijas sabiedrības savstarpēji nekonkurē, iekļūstot viena otras vēsturiski galvenajos noieta reģionos.

11. Tuvojoties 2005. gada beigām un 2006. gada sākumā *Agrana* konstatēja, ka daži no tās klientiem Austrijā iegādājās cukuru no *Nordzucker* meitasuzņēmuma Slovākijā. 2006. gada 22. februāra telefonsarunas laikā *Agrana* izpilddirektors informēja *Südzucker* tirdzniecības vadītāju par šīm piegādēm un jautāja, vai viņš *Nordzucker* pazīst kādu, ar kuru viņš var šo jautājumu pārrunāt. Tad *Südzucker* tirdzniecības vadītājs vērsās pie *Nordzucker* tirdzniecības vadītāja. Viņš izteica pretenzijas par piegādēm uz Austriju un ļāva noprast, ka tas varētu radīt sekas Vācijas tirgum. *Nordzucker* tirdzniecības vadītājam tika doti norādījumi tieši nereaģēt uz šo lūgumu. Tomēr pēc tam viņš *Nordzucke*r meitasuzņēmuma Slovākijā tirdzniecības vadītājam skaidri lika saprast savu vēlmi nepaplašināt eksportu uz Austriju.

12. Ar 2014. gada 18. februāra lēmumu *Bundeskartellamt* [Federālais karteļu birojs] (turpmāk tekstā – "*BKA*"), Vācijas Valsts konkurences iestāde (turpmāk tekstā – "VKI"), piemēroja *Südzucker* naudas sodu 195 500 000 EUR apmērā būtībā par to, ka uzņēmums Vācijas Federatīvajā Republikā nebija ievērojis aizliegumu slēgt nolīgumus starp savstarpēji konkurējošiem

uzņēmumiem, kas var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm un kuru mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci iekšējā tirgū. *BKA* konstatēja, ka *Nordzucker*, *Südzucker* un trešais Vācijas uzņēmums ir noslēguši vienošanos ievērot konkurentu galvenos noieta reģionus attiecībā uz rūpniecisko un mazumtirdzniecības cukuru. *BKA* lēmumā tika izklāstīts arī iepriekš minētās 2006. gada 22. februāra ar Austriju saistītās telefonsarunas saturs.

13. Tiesvedība pamatlietā sākās pēc tam, kad *Nordzucker* Austrijā iesniedza pieteikumu iecietības programmas piemērošanai. *Bundeswettbewerbsbehörde* [Federālā konkurences iestāde] (Austrijas VKI) (turpmāk tekstā – "*BWB*") cēla prasību kompetentajās Austrijas tiesās, lai tiktu konstatēts, ka *Nordzucker* ir pārkāpusi LESD 101. pantu, kā arī valsts konkurences tiesību normas. Attiecībā uz *Südzucker* *BWB* lūdza uzlikt tai naudas sodu 12 460 000 EUR apmērā par laika posmu no 2005. gada 1. janvāra līdz 2006. gada 21. septembrim. Tāpat arī *BWB* lūdza vēl vienu naudas sodu 15 390 000 EUR apmērā uzlikt *Südzucker* solidāri ar *Agrana* par laika posmu no 2006. gada 22. septembra līdz 2008. gada 31. oktobrim.

14. Valsts pirmās instances tiesa šo prasību noraidīja. Tā nosprieda, ka *BWB* nav leģitīmu interešu konstatēt pārkāpumu attiecībā uz *Nordzucker*. Tas ir tādēļ, ka *Nordzucker* ir uzņēmums, uz kuru attiecas iecietības programma, attiecībā uz kuru *BWB* ir atturējusies pieprasīt piemērot naudas sodu. Attiecībā uz laikposmu līdz 2006. gada 22. februārim nekas pat netieši neliecinot, ka Austrija būtu tikusi iekļauta pamatnolīgumā par vēsturisko Vācijas noieta tirgu ievērošanu.

15. Tomēr pirmās instances tiesa arī norādīja, ka 2006. gada 22. februāra telefonsarunā izteiktā prasība varēja vismaz samazināt piegādes, ko uz Austriju veicis *Nordzucker* meitasuzņēmums Slovākijā. Tādējādi attiecīgās prasības vēlāka izpilde bija aizliegta vienošanās starp *Nordzucker* un *Südzucker*, ar kuru tika pārkāpts LESD 101. panta 1. punkts. Tomēr minētā tiesa nosprieda – ja uz noteiktu rīcības aspektu attiektos sods, ko jau ir uzlikusi cita VKI, tad jauns sods būtu pretrunā *ne bis in idem* principam. Šī tiesa uzskata, ka tā tas bija 2006. gada 22. februāra aizliegtās vienošanās gadījumā.

16. *BWB* iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa). Pamatojoties uz 2006. gada 22. februāra telefonsarunas laikā noslēgto vienošanos, tā lūdz konstatēt, ka *Nordzucker* ir pārkāpusi LESD 101. pantu un atbilstošās valsts tiesību normas. Attiecībā uz *Südzucker* *BWB* lūdz arī uzlikt naudas sodu par to pašu nodarījumu. *BWB* apstrīd pirmās instances tiesas veikto *ne bis in idem* principa piemērošanu. Tā apgalvo, ka šajā novērtējumā neesot ņemtas vērā teritorijas, attiecībā uz kurām tika noteikti naudas sodi atkarībā no tajās gūtā apgrozījuma. *BWB* uzskata, ka pirmās instances lēmums ir arī pretrunā Savienības konkurences tiesību decentralizētai piemērošanai, ko reglamentē Regula Nr. 1/2003, kurā ir atļauta vairāku VKI paralēla rīcība.

17. Iesniedzējtiesa atzīmē, ka *BKA* uzlika naudas sodu *Südzucker* par darbībām, starp kurām ir 2006. gada 22. februāra telefonsaruna, kas ir vienīgais būtiskais pārkāpums tās izskatīšanā esošajā lietā. Šī tiesa turklāt atsaucas uz Tiesas judikatūru, saskaņā ar kuru *ne bis in idem* principa piemērošana ir pakļauta trīskārša nosacījuma izpildei par likumpārkāpēja, atbilstošā nodarījuma un aizsargāto tiesisko interešu identiskumu. Tā arī norāda uz to, ko tā uzskata par zināmu saspīlējumu starp aizsargāto tiesisko interešu noteikšanas kritēriju un citās Savienības tiesību jomās pieņemto pieeju, kas *ne bis in idem* principa piemērošanu pakļauj tikai nosacījumam par likumpārkāpēja un nodarījuma identiskumu.

18. Iesniedzējtiesa norāda, ka Tiesas judikatūrā nav nevienas norādes par principa *ne bis in idem* piemērošanu apstākļos, kad divas VKI piemēro gan Savienības konkurences tiesības, gan valsts konkurences tiesības divās procedūrās attiecībā uz vienu un to pašu nodarījumu un vienu un to pašu likumpārkāpēju. Iesniedzējtiesa arī uzsver, ka no Regulas Nr. 1/2003 nevar izsecināt nekādas norādes. Turklāt šī tiesa jautā, vai apstāklim, ka viena VKI ir ņēmusi vērā citā dalībvalstī noteiktā pārkāpuma sekas, ir nozīme *ne bis in idem* principa piemērošanā un vai faktam, ka tiesvedība pamatlietā ir saistīta ar *Nordzucker* pieteikumu par iecietības programmas piemērošanu, šajā ziņā ir jebkāda nozīme.

19. Šādos apstākļos *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Tiesas judikatūrā konkurences jomā noteiktais trešais kritērijs *ne bis in idem* principa piemērojamībai, proti, kritērijs, saskaņā ar kuru ir jābūt ietekmētām vienām un tām pašām aizsargātām tiesiskām interesēm, ir jāpiemēro arī tad, ja divu dalībvalstu konkurences iestādēm par vienu un to pašu nodarījumu un attiecībā uz vienām un tām pašām personām līdztekus valsts tiesību normām ir jāpiemēro arī tādas pašas Eiropas tiesību normas (izskatāmajā lietā – LESD 101. pants)?

Ja atbilde uz šo jautājumu ir apstiprinoša:

2) Vai šādā gadījumā, ja paralēli tiek piemēroti Eiropas un valsts konkurences tiesību akti, tās ir vienas un tās pašas aizsargātās tiesiskās intereses?

3) Turklāt, vai, lai piemērotu *ne bis in idem* principu, ir nozīme tam, vai vienas dalībvalsts konkurences iestādes lēmumā par naudas sodu, kas laika ziņā ir pieņemts vispirms, faktiski ir ņemtas vērā konkurences tiesību pārkāpuma sekas attiecībā uz citu dalībvalsti, kuras konkurences iestāde savu lēmumu tās uzsāktajā konkurences procedūrā ir pieņēmusi tikai pēc tam?

4) Vai procedūra, kurā viena dalībnieka dalības valsts iecietības programmā dēļ var tikt konstatēts tikai viņa izdarītais konkurences tiesību pārkāpums, ir arī procedūra, ko reglamentē *ne bis in idem* princips, vai arī šādu vienkāršu pārkāpuma konstatējumu var veikt neatkarīgi no iepriekšējās procedūras par naudas soda uzlikšanu (citā dalībvalstī) iznākuma?"

20. Rakstveida apsvērumus iesniedza *Südzucker*, *Agrana*, *BWB*, Beļģijas, Vācijas un Itālijas valdības, kā arī Eiropas Komisija. *Südzucker*, *Agrana*, *BWB*, Beļģijas, Vācijas un Polijas valdības, kā arī Komisija 2021. gada 22. marta tiesas sēdē sniedza mutvārdu paskaidrojumus. Šī sēde tika sarīkota šai lietai kopā ar sēdi lietā C-117/20 *bpost*.

IV. Analīze

21. Šie secinājumi ir strukturēti šādi. Sākšu analīzi, pievēršoties pirmā un otrā prejudiciālā jautājuma būtiskumam (A). Pēc tam pievērsīšos pārbaudes kritērijam, kuram, manuprāt, būtu jāregulē *ne bis in idem* principa piemērojamība konkurences tiesību jomā un visos citos gadījumos saskaņā ar Hartas 50. pantu (B). Īpaši pakavēšos pie jautājuma par aizsargātajām tiesiskajām interesēm Savienības konkurences tiesībās (B.1.), pirms pievērsīšos atbilstošā nodarījuma identiskumam konkrētā teritorijā un konkrētā laikā (B.2.). Noslēgumā koncentrēšos

uz valsts tiesvedībā prasītā deklaratīvā paziņojuma, neuzliekot naudas sodu tādēļ, ka šī tiesvedība bija saistīta ar pieteikumu par iecietības režīma piemērošanu, nozīmi, izvērtējot *ne bis in idem* principa piemērojamību šajā tiesvedībā (C).

A. Par pirmā un otrā prejudiciālā jautājuma būtiskumu

22. Ar iesniedzējtiesas pirmo un otro jautājumu Tiesai tiek lūgts izlemt, vai aizsargāto tiesisko interešu kritērijs ir piemērojams divu valstu procedūrās, kas ir saistītas ar vieniem un tiem pašiem likumpārkāpējiem un ar vienu un to pašu nodarījumu un kurās attiecīgās VKI piemēro LESD 101. pantu un valsts konkurences tiesības (pirmais prejudiciālais jautājums). Gadījumā, ja tiesisko interešu kritērijs tiktu uzskatīts par atbilstošu, iesniedzējtiesa jautā arī, vai Savienības un valsts konkurences tiesību akti aizsargā vienas un tās pašas tiesiskās intereses (otrais prejudiciālais jautājums).

23. Lai gan formāli netika celta neviena iebilde par nepieņemamību, *BWB*, Vācijas valdība un Komisija uzskata, ka atbilde uz pirmo prejudiciālo jautājumu (un zināmā mērā uz otro prejudiciālo jautājumu) nav noteicošā šīs lietas atrisināšanai. Būtībā tās uzskata, ka pamatlietā nodarījumi nav identiski, jo *BKA* un *BWB* ir izskatījušas pret konkurenci vērsto rīcību vienīgi attiecībā katra uz savas valsts teritoriju. Līdz ar to aizsargāto tiesisko interešu vērtējums nav nepieciešams.

24. Es neieteiktu atturēties no atbildes sniegšanas uz pirmo un otro uzdoto jautājumu.

25. Pirmkārt un galvenokārt, nav skaidrs, vai *BKA* savā darbībā ir aprobežojusies tikai ar Vācijas teritoriju. Būtībā šķiet, ka pastāv zināma neskaidrība attiecībā uz to, ko tieši šī VKI ņēma vērā, un no tā izrietošajām sekām. Es saprotu, ka šīs neskaidrības pamatā ir norāde *BKA* lēmumā uz 2006. gada 22. februāra telefonsarunu, kurā tika apspriests Austrijas tirgus. Uz šo sarunu pamatlietā atsaucas arī *BWB*.

26. Tomēr nav informācijas, kas sniegtu skaidrību par to, vai (un kā) no šīs sarunas izrietošā slepenā vienošanās tika atspoguļota, nosakot *BKA* procedūras teritoriālo tvērumu, un tās galīgajā lēmumā. Iesniedzējtiesa ir paudusi šaubas par *BKA* lēmuma teritoriālās darbības jomu. Tā turklāt apgalvo, ka šajā lēmumā nav sniegti precizējumi par apgrozījumu, kas izmantots par pamatu *Südzucker* uzliktā naudas soda aprēķināšanai.

27. Papildus šīm šaubām pirmā jautājuma formulējumā ir skaidra atsauce uz *identisku nodarījumu*. Ar trešo jautājumu tiek prasīts, kādas ir attiecīgā konkurences tiesību pārkāpuma *identiskās sekas*. Ja šie jautājumi tiek aplūkoti lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu kontekstā, varētu šķist, ka, pēc iesniedzējtiesas domām, starp *BKA* ierosinātajām procedūrām, no vienas puses, un tās izskatāmo lietu, no otras puses, varētu būt teritoriālā pārklāšanās.

28. Otrkārt, iesniedzējtiesa skaidri aicina Tiesu sniegt norādes attiecībā uz aizsargātās tiesiskās intereses jautājumu. Lai gan, patiešām, šis elements ir jāņem vērā pēc tam, kad ir pārbaudīts likumpārkāpēja un atbilstošā nodarījuma identiskums, lietas specifikas dēļ un procesuālās ekonomijas interesēs varētu būt nepieciešams, lai izvērtēšanas secība būtu citāda. Šī secība ir jānosaka iesniedzējtiesai.

29. Treškārt, drīzāk ar papildu, bet joprojām nozīmīgu piebildi, iesniedzējtiesa ar šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu starpniecību jautā par *ne bis in idem* pārbaudi, kas ir jāpiemēro tieši procedūrās konkurences tiesību jomā un, vispārīgi, saskaņā ar Hartas 50. pantu. Šajā kontekstā man liekas, ka tas būtu pārsteidzoši un noteikti neatbilstoši tiesu sadarbības garam, ja Tiesa

vienkārši koncentrētos uz vienu no nosacījumiem, kas varētu arī netikt izpildīts (bet tas patiešām ir faktiska rakstura jautājums, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai), neprecizējot citus šīs pašas pārbaudes kritērijus.

30. Rezumējot, ciktāl nevar izslēgt, ka abas procedūras tādā vai citādā veidā faktiski pārklājas vai ka iesniedzējtiesa vēlas izskatīt jautājumu par tiesisko interesi pirms jautājuma par nodarījuma identiskumu, atbilstības pieņēmums [5], kas piemīt lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, nevar tikt uzskatīts par atspēkotu. Tādējādi es ierosinu Tiesai sniegt atbildi uz pirmo un otro uzdoto prejudiciālo jautājumu.

B. Ne bis in idem Savienības (konkurences) tiesībās: pārbaude un tās sastāvdaļas

31. Pirmais un otrais uzdotais jautājums attiecas uz pārbaudes definēšanu, kam būtu izšķiroša ietekme, nosakot *ne bis in idem* principa piemērojamību konkurences tiesību jomā un, precīzāk, šajā kontekstā – uz *idem* definēšanu.

32. Sākotnēji īsumā atgādināšu iemeslus, kas šajā ziņā ir prejudiciālo jautājumu pamatā. Manis piedāvātā atbilde uz *pirmo* jautājumu ir balstīta analīzē, kas jau tika veikta manos paralēli sniegtajos secinājumos lietā *bpost*. Es piedāvāju unificētu *ne bis in idem* pārbaudi atbilstoši Hartas 50. pantam, kas balstīta uz trīskāršu – likumpārkāpēja, atbilstošā nodarījuma un aizsargāto tiesisko interešu – identiskumu (1).

33. Pēc tam, atbildot uz *otro* jautājumu, aplūkošu aizsargāto tiesisko interešu jautājumu tieši konkurences tiesībās. Šajā ziņā es secinu, ka, piemērojot LESD 101. pantu un līdzvērtīgas valsts tiesību normas, abas VKI aizsargā vienas un tās pašas tiesiskās intereses (2).

34. Visbeidzot pievērsīšos jautājumam, vai abas šajā lietā aplūkotās procedūras ir saistītas ar vienu un to pašu nodarījumu un vai juridiski tajās tas pat ir iespējams. Noslēgumā secināšu, ka jautājums par to, vai *BKA* ir ņēmusi vērā konkrētā konkurences tiesību pārkāpuma sekas Austrijā, patiešām ir būtisks *ne bis in idem* principa piemērojamībai pamatlietā, bet nebūt nav faktiski skaidrs (3).

1. Par trīskārša identiskuma pārbaudi

35. Pirmā un otrā prejudiciālā jautājuma pamatā, domājams, ir Tiesas atkārtotie apstiprinājumi, saskaņā ar kuriem konkurences tiesībās, lai izpildītu *idem* nosacījumu, ir nepieciešams ne tikai likumpārkāpēja un nodarījuma identiskums, bet arī aizsargāto tiesisko interešu identiskums [6].

36. Judikatūra attiecībā uz *ne bis in idem* principu Savienības konkurences tiesībās sāka attīstīties aptuveni pirms piecdesmit gadiem ar Tiesas spriedumu lietā *Wilhelm* u.c. [7]. Šajā lietā tika skatīta paralēli veiktā pret konkurenci vērstas rīcības valsts un pārnacionālā izmeklēšana. Tiesas apgalvojums, saskaņā ar kuru "Kopienu un valsts tiesībās aizliegtās vienošanās tiek vērtētas no atšķirīga viedokļa" [8], vēlāk tika papildināts ar precizējumu, saskaņā ar kuru *ne bis in idem* principa

[5] Piemēram, nesenākais spriedums, 2021. gada 29. aprīlis, *Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny* (C-383/19, EU:C:2021:337, 29. un 30. punkts un tajos minētā judikatūra).

[6] Skat. it īpaši spriedumus, 2004. gada 7. janvāris, *Aalborg Portland* u.c./Komisija (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P, EU:C:2004:6, 338. punkts); 2012. gada 14. februāris, *Toshiba Corporation* u.c. (C-17/10, EU:C:2012:72, 97. punkts), kā arī 2021. gada 25. februāris, *Slovak Telekom* (C-857/19, EU:C:2021:139, 43. punkts).

[7] Spriedums, 1969. gada 13. februāris (14/68, EU:C:1969:4).

[8] Turpat, 3. punkts.

paredzētā aizsardzība konkurences tiesībās tiek uzsākta tikai tad, ja otrā procedūra attiecas ne tikai uz vienu un to pašu likumpārkāpēju un nodarījumu, bet arī uz vienām un tām pašām aizsargātajām tiesiskajām interesēm [9]. Šāda principa interpretācija it īpaši tika apstiprināta spriedumā *Toshiba* [10]. Neraugoties uz pieaugošo kritiku par tāda nosacījuma izmantošanu, kurš saistīts ar aizsargātajām tiesiskajām interesēm un kurš nepastāv citās Savienības tiesību jomās [11], šī pati interpretācija nesen tika apstiprināta spriedumā *Slovak Telecom* [12].

37. Tiesa judikatūrā par Konvencijas, ar ko īsteno Šengenas nolīgumu (1985. gada 14. jūnijs) starp Beniluksa Ekonomikas savienības valstu valdībām, Vācijas Federatīvās Republikas valdību un Francijas Republikas valdību par pakāpenisku kontroles atcelšanu pie kopīgām robežām (turpmāk tekstā – "KĪŠN") [13], 54. pantu, ir nepārprotami noteikusi, ka *idem* novērtējumā ir jāņem vērā vienīgi likumpārkāpēja un nodarījumu identiskums. Šajā kontekstā Tiesa ir nospriedusi, ka vienīgais atbilstošais kritērijs, lai izvērtētu *idem* nosacījumu, ir "nodarījuma būtības kvalificēšana, ko saprot kā konkrētu apstākļu, kas nedalāmi savstarpēji saistīti, esamību" [14]. Tāpat judikatūrā par jauktajiem krimināltiesiskajiem un administratīvajiem procesiem Tiesa ir nospriedusi, ka "Hartas 50. pantam nav pretrunā tas, ka dalībvalsts par *vieniem un tiem pašiem faktiem* saistībā ar deklarēšanas pienākumu PVN jomā neizpildi, paredz nodokļa uzrēķinu un krimināl sodu" [15]. Vēlāk Tiesa precizēja, ka "Hartas 50. pants aizliedz par *identiskiem faktiem* uzlikt krimināltiesiska rakstura sodus, izmantojot dažādas šim mērķim domātas procedūras" [16]. Pievēršot uzmanību *bis* jēdziena analīzei, Tiesa ļāva turpināt otro tiesvedību tajā pašā lietā, ievērojot Hartas 52. panta 1. punktā paredzētos tiesību ierobežojuma klauzulas nosacījumus [17].

38. Šobrīd *Menci* pārbaude, šķiet, ir vispārpiemērojama, tādēļ tā ir piemērojama visām situācijām, uz kurām attiecas Hartas 50. pants. Tas ļauj paralēli piemērot tādus detalizētākus noteikumus kā KĪŠN 54. pants vai Padomes Pamatlēmuma 2002/584/TI par Eiropas apcietināšanas orderi 3. panta 2. punkts [18]. Tomēr tagad šķiet, ka pārbaudes pēc noklusējuma ir ļoti plašs *idem factum* jēdziens attiecībā uz Hartas 50. panta piemērošanas jomu, apvienojumā ar samērā plašu "atkāpšanās ceļu", kas izpaužas kā tiesību ierobežošanas iespēja saskaņā ar Hartas 52. panta 1. punktu.

9 Spriedumi, 2004. gada 7. janvāris, *Aalborg Portland* u.c./Komisija (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P, EU:C:2004:6, 338. punkts), kā arī 2012. gada 14. februāris, *Toshiba Corporation* u.c. (C-17/10, EU:C:2012:72, 97. punkts). Skat. arī Vispārējās tiesas spriedumu, 2017. gada 26. oktobris, *Marine Harvest*/Komisija (T-704/14, EU:T:2017:753, 308. punkts).

10 Spriedums, 2012. gada 14. februāris, *Toshiba Corporation* u.c. (C-17/10, EU:C:2012:72, 97. punkts un tajā minētā judikatūra).

11 Skat. ģenerāladvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] secinājumus lietā *Toshiba Corporation* u.c. (C-17/10, EU:C:2011:552, 114.–122. punkts), ģenerāladvokāta N. Vāla [*N. Wahl*] secinājumus lietā *Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie* (C-617/17, EU:C:2018:976, 45. punkts), un ģenerāladvokāta J. Tančeva [*E. Tanchev*] secinājumus lietā *Marine Harvest* (C-10/18 P, EU:C:2019:795, 95. punkts, 34. zemsvītras piezīme).

12 Spriedums, 2021. gada 25. februāris, *Slovak Telekom* (C-857/19, EU:C:2021:139, 43. punkts un tajā minētā judikatūra).

13 OV 2000, L 239, 19. lpp.

14 Spriedumi, 2006. gada 9. marts, *van Esbroeck* (C-436/04, EU:C:2006:165, 36. punkts); 2006. gada 28. septembris, *Gasparini* u.c. (C-467/04, EU:C:2006:610, 54. punkts); 2006. gada 28. septembris, *van Straaten* (C-150/05, EU:C:2006:614, 48. punkts); 2007. gada 18. jūlijs, *Kraaijenbrink* (C-367/05, EU:C:2007:444, 26. punkts); 2010. gada 16. novembris, *Mantello* (C-261/09, EU:C:2010:683, 39. punkts), un 2021. gada 29. aprīlis, X (Eiropas apcietināšanas orderis – *Ne bis in idem*) (C-665/20 PPU, EU:C:2021:339, 71. punkts un tajā minētā judikatūra); pēdējā lieta bija saistīta ar iepriekšēju trešās valsts piespriestu sodu.

15 Spriedums, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson* (C-617/10, EU:C:2013:105, 34. punkts). Mans izcēlums.

16 Spriedums, 2018. gada 20. marts, *Menci* (C-524/15, EU:C:2018:197, 35. punkts). Mans izcēlums. Tomēr skat. arī 2018. gada 20. marta spriedumu lietā *Garlsson Real Estate* u.c. (C-537/16, EU:C:2018:193, 27. punkts), kurā atkal ir veikta atsauce uz *identisku nodarījumu*.

17 Varētu piebilst, ka (atbilstošo) nodarījumu un (atbilstošās) darbības jēdzienu savstarpēji aizvietojama izmantošana, iespējams, arī daļēji ir veicinājusi neskaidrības par to, kāds identiskuma veids un apmērs ir nepieciešams. Saskaņā ar šauru interpretāciju un īpašos apstākļos jēdziens "darbība" varētu tikt pielīdzināts "nodarījumam". Tomēr atsevišķās valodās un noteikti abstraktu diskusiju ietvaros (noziedzīgas) darbības jēdziens ir plašāks nekā tā vienkāršie faktiskie elementi. Proti, runa ir ne tikai par to "kas ir noticis", bet arī par notikušā juridisko vērtējumu un kvalifikāciju, kas savukārt var ietekmēt aizsargātās tiesiskās intereses – vismaz netieši – nosakot attiecīgās rīcības sabiedriski negatīvās sekas.

18 Padomes Pamatlēmums (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (OV 2002, L 190, 1. lpp.).

39. Es neatkārtošu argumentus attiecībā uz iemesliem, kuru dēļ es uzskatu šādu pieeju par problemātisku. Šim nolūkam vien varu atsaukties uz manu analīzi lietā *bpost*[19]. Tādēļ es ierosinu, ka (unificētai) *idem* pārbaudei Hartas 50. panta izpratnē ir jābūt balstītai uz trīskāršu – likumpārkāpēja, atbilstošā nodarījuma un aizsargāto tiesisko interešu – identiskumu[20].

40. Šī sākotnējā punkta precizējums rosina mani dziļāk izvērtēt divus šīs pārbaudes aspektus, kas ir šīs lietas pamatā, proti, aizsargāto tiesisko interešu identiskumu (2) un nodarījuma identiskumu (3).

2. Par aizsargāto tiesisko interešu identiskumu

41. Cik man zināms, lai gan konkurences tiesību jomā aizsargāto tiesisko interešu nosacījums vairākkārt ir ticis atkārtoti apstiprināts, šis nosacījums nekad nav ticis pilnībā izskaidrots[21], izņemot apgalvojumu, ka "valsts tiesiskajā regulējumā tās [aizliegtās darbības] apskata, pamatojoties uz šim regulējumam piemītošajiem specifiskajiem apsvērumiem, un izvērtē aizliegtās darbības tikai no šāda aspekta"[22].

42. Konkrētais jautājums par to, vai Savienības un valstu tiesības aizsargā vienas un tās pašas tiesiskās intereses, samērā nesen Tiesai tika uzdots lietā *Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie*[23]. Tiesa neuzskatīja par nepieciešamu aplūkot šo jautājumu. Lai gan pamatlieta attiecās uz vienlaicīgu valsts un Savienības konkurences tiesību normu piemērošanu, tā bija saistīta tikai ar vienu procedūru valsts konkurences iestādē. Tādējādi Tiesa aprobežojās ar norādi, ka vispirms nemaz nav bijis *bis*, un nepievērsās *idem*.

43. Savukārt šajā lietā runa nepārprotami ir par divām procedūrām, kas attiecas uz vieniem un tiem pašiem likumpārkāpējiem, kam ir nozīme šajā lietā[24]. Tādējādi, ja vien iesniedzējtiesa, izvērtējot šo jautājumu pirms jautājuma par aizsargātajām tiesiskajām interesēm izvērtēšanas, nenonāk pie secinājuma, ka abas procedūras attiecas uz atšķirīgiem nodarījumiem, jautājums par aizsargātajām tiesiskajām interesēm ir acīmredzami atbilstošs.

44. Vai Savienības un valsts konkurences tiesību akti aizsargā vienas un tās pašas tiesiskās intereses? Aplūkojot to vispārīgi, paturot prātā godīgas un netraucētas konkurences prasību iekšējā tirgū, atbilde neapšaubāmi ir apstiprinoša. Tomēr es neuzskatu, ka ar to analīze varētu būt pienācīgi izbeigta. Jautājums par aizsargāto tiesisko interesi būtu jāizvērtē, ņemot vērā konkrēto noteikumu. Izvērtēšanai ir jākoncentrējas uz konkrēto interesi vai mērķi, kādam tiek piemērots noteikums, ko un kāpēc ar šī noteikuma palīdzību soda[25].

[19] *bpost* (C-117/20, 101.–117. punkts).

[20] Iedvesmojoties arī no 119.–122. punktā minētajiem principiem.

[21] Tiesa (tieši vai netieši) atsaucās uz spriedumā *Wilhem* u.c. izteikto apgalvojumu par atšķirību starp valsts un Kopienu tiesību aktiem konkurences jomā, piemēram, spriedumos, 1980. gada 10. jūlijs, *Giry* un *Guerlain* u.c. (253/78 un no 1/79 līdz 3/79, EU:C:1980:188, 15. punkts); 1992. gada 16. jūlijs, *Asociación Española de Banca Privada* u.c. (C-67/91, EU:C:1992:330, 11. punkts); 1998. gada 26. novembris, *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569, 19. punkts); 2003. gada 9. septembris, *Milk Marque* un *National Farmers' Union* (C-137/00, EU:C:2003:429, 61. punkts); 2006. gada 13. jūlijs, *Manfredi* u.c. (no C-295/04 līdz C-298/04, EU:C:2006:461, 38. punkts); vai 2009. gada 1. oktobris, *Compañía Española de Comercialización de Aceite* (C-505/07, EU:C:2009:591, 50. punkts).

[22] Skat., piemēram, spriedumus, 1980. gada 10. jūlijs, *Giry* un *Guerlain* u.c. (253/78 un no 1/79 līdz 3/79, EU:C:1980:188, 15. punkts); 2003. gada 9. septembris, *Milk Marque* un *National Farmers' Union* (C-137/00, EU:C:2003:429, 61. punkts); vai 2009. gada 1. oktobris, *Compañía Española de Comercialización de Aceite* (C-505/07, EU:C:2009:591, 50. punkts).

[23] Spriedums, 2019. gada 3. aprīlis (C-617/17, EU:C:2019:283).

[24] Lai gan ne *visi* dalībnieki ir identiski abās valsts procedūrās, it īpaši attiecībā uz *Nordzucker* un *Südzucker*, likumpārkāpēja(-u) identiskums ir acīmredzams.

[25] Detalizētāk skat. manus secinājumus lietā *bpost*, 136.–141. punkts kopsakarā ar 142.–151. punktu, kuros ir sniegti citi piemēri.

45. No vienas puses, aplūkojot teorētiski, nav nekādu šaubu, ka pašlaik Savienības un valstu konkurences noteikumi lielākoties ir satuvinājušies. Neskarot vēsturiskos iemeslus, kuri iedvesmoja apgalvojumu spriedumā *Wilhelm* u.c. par Kopienas un valstu konkurences tiesību atšķirību [26], ir jākonstatē, ka Regula Nr. 1/2003 ir satuvinājusi Savienības un valstu tiesību aktus konkurences jomā. Konverģences un sadarbības nepieciešamība atspoguļojas gan attiecīgajā tiesiskajā regulējumā pēc būtības, gan iestādēs, kas piemēro šo regulējumu.

46. Attiecībā uz materiālajām tiesību normām Regulā Nr. 1/2003 VKI ir skaidri piešķirtas tiesības piemērot LESD 101. un 102. pantu [27]. Tajā ir paredzēti arī noteikumi, kuru mērķis ir nodrošināt saskaņotību to piemērošanā. Tomēr, iespējams, tieši Regulas Nr. 1/2003 noteikumi par iestādēm un procedūrām ir tie, ar kuriem tiek ieviesta diezgan sīki izstrādātā "Eiropas konkurences tīkla" sistēma, kas veicina gan Komisijas, gan VKI līdzdalību, kuras mērķis ir panākt LESD 101. panta un LESD 102. panta vienveidīgu piemērošanu. Turklāt Savienības likumdevējs ir pieņēmis Direktīvu (ES) 2019/1 [28], lai aizpildītu trūkumus spēkā esošajā sistēmā. Ar šo direktīvu VKI ir dota iespēja efektīvāk izpildīt LESD 101. un 102. panta noteikumus jomās, uz kurām attiecas šī instrumenta atsevišķās nodaļas [29].

47. Ņemot vērā šīs sistēmiskās izmaiņas, ir grūti uzskatīt, ka Savienības un valstu tiesību akti konkurences jomā nav tuvinājušies, kopš Tiesa izvērtēja to savstarpējo mijiedarbību spriedumā lietā *Wilhelm* u.c. Šāds apsvērums šķiet pareizs ne tikai gadījumā, ja tiek ņemts vērā tiešais formulējums, ko Tiesa izmantojusi minētajā spriedumā, atsaucoties uz "Kopienu un valstu tiesībām *aizliegtu vienošanos* jomā" [30], bet arī tad, ja tiek ņemta vērā vispārīgāka atsauce uz "ierobežojošām darbībām" [31] Tiesas vēlākajā judikatūrā.

48. No otras puses, koncentrējoties uz konkrētajiem noteikumiem, nevar pilnīgi droši apgalvot, ka atsevišķās konkurences noteikumu jomās vairs nav (vai drīzāk vairs nevar būt) atšķirību [32]. Regulas Nr. 1/2003 3. pants – atšķirībā no tās priekšteces – Regulas Nr. 17 – ne tikai reglamentē attiecības starp Savienības un valstu konkurences noteikumiem, bet arī konkrēti paredz, ka ir gadījumi, kad, ņemot vērā to būtību, valsts konkurences noteikumi var atšķirties no Savienības noteikumiem.

49. Attiecībā uz LESD 101. un 102. panta piemērošanu valsts līmenī no Regulas Nr. 1/2003 3. panta 2. punkta izriet, ka dalībvalstis uz nolīgumiem, uzņēmumu apvienību lēmumiem vai saskaņotām darbībām nevar attiecināt stingrākus noteikumus nekā tos, kas pastāv

[26] Tiesa izmantoja precīzāku jēdzienu "Kopienu un valsts tiesību akti aizliegtu vienošanos jomā". Spriedums, 1969. gada 13. februāris, *Wilhelm* u.c. (14/68, EU:C:1969:4, 3. punkts).

[27] Kas daļēji jau notika saskaņā ar Regulu Nr. 17 attiecībā uz EKL 85. un 86. pantu – EEK Padome: Regula Nr. 17: Pirmā regula par Līguma 85. un 86. panta īstenošanu (OV 1962, P 13, 204. lpp.).

[28] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2018. gada 11. decembris) par apstākļu nodrošināšanu nolūkā dot dalībvalstu konkurences iestādēm iespēju efektīvāk izpildīt konkurences noteikumus un par iekšējā tirgus pienācīgas darbības nodrošināšanu (OV 2019, L 11, 3. lpp.).

[29] Kā norādīts Direktīvas 2019/1 attiecīgo nodaļu nosaukumos, šīs jomas ir saistītas ar VKI neatkarību un resursiem, pilnvarām pildīt savus pienākumus, naudas sodu noteikšanu, iecietības programmām, savstarpējo palīdzību un noilguma termiņu.

[30] Spriedums, 1969. gada 13. februāris, *Wilhelm* u.c. (14/68, EU:C:1969:4, 3. punkts). Mans izcēlums.

[31] Skat., piemēram, spriedumu, 1980. gada 10. jūlijs, *Giry* un *Guerlain* u.c. (253/78 un no 1/79 līdz 3/79, EU:C:1980:188, 15. punkts).

[32] Likumdošanas darbos pirms Regulas Nr. 1/2003 pieņemšanas Komisija norādīja, ka daudzas dalībvalstis (uz to brīdi – 15) pieņēma valstu konkurences tiesību aktus, kuros atspoguļoja EKL 81. un 82. panta saturu. Tajā pašā laikā tā atzina, ka nav notikusi formāla saskaņošana un ka ir saglabājušās atšķirības gan tiesībās, gan praksē. Skat. 1. punkta A daļas "Konteksts" trešo apakšpunktu un Priekšlikuma Padomes regulai par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā un ar ko groza Padomes Regulas (EEK) Nr. 1017/68, (EEK) Nr. 2988/74, (EEK) Nr. 4056/86 un (EEK) Nr. 3975/87 (turpmāk tekstā – "Regula par Līguma 81. un 82. panta īstenošanu"), pamatojuma izklāsta 2. punkta c) apakšpunkta 2. punkta a) apakšpunkta otrā daļa (turpmāk tekstā – "Regula par Līguma 81. un 82. panta īstenošanu"), COM(2000) 0582, galīgā redakcija (OV 2000, C 365 E, 284. lpp.).

Savienības līmenī. Tomēr dalībvalstīm ir iespēja to darīt attiecībā uz uzņēmumu *vienpusēju rīcību*. Tādējādi pastāv atšķirība attiecībā uz pieļaujamo distanci starp konkrētajiem valsts noteikumiem atkarībā no tā, vai uz attiecīgo rīcību attiecas LESD 101. pants vai LESD 102. pants.

50. Turklāt Regulas Nr. 1/2003 3. panta 3. punkts paver vēl plašākas iespējas diferenciācijai attiecībā uz apvienošanās valsts tiesību aktiem, un tas ļauj saglabāt iespēju turpināt piemērot valsts tiesību normas, galvenokārt, īstenojot mērķi, kas atšķiras no LESD 101. un 102. pantā paredzētā mērķa. Šo pēdējo minēto iespēju vēl vairāk apstiprina Regulas Nr. 1/2003 9. apsvērums, kurā *inter alia* ir noteikts, ka "dalībvalstis [..] savā teritorijā var īstenot valstu tiesību aktus, kas aizliedz negodīgas tirdzniecības darbības neatkarīgi no tā, vai tās ir vienpusējas, vai – ar līgumu atrunātas, vai nosaka sankcijas pret tām".

51. Tādējādi strukturālā ziņā normatīvā mijiedarbība starp Savienības un Regulas Nr. 1/2003 3. pantā minētajām valstu tiesību normām paredz vismaz četrus atsevišķus scenārijus. *Pirmkārt*, situācijās, uz kurām attiecas LESD 101. pants, pastāv pilnīga būtiska pārklāšanās un dalībvalstis nevar pieņemt stingrākus noteikumus. *Otrkārt*, pastāv diezgan nozīmīga, bet ne pilnīga būtiska pārklāšanās situācijās, uz kurām attiecas LESD 102. pants un kurās dalībvalstis var pieņemt stingrākus noteikumus[33]. *Treškārt*, pastāv daļēja uzņēmumu apvienošanās kontroles saskaņošana. *Ceturtkārt*, un, iespējams, galvenokārt, pastāv atsevišķa normatīva telpa, kas ir rezervēta dalībvalstīm, kad runa ir par tiem valsts tiesību noteikumiem, kuru mērķi atšķiras no LESD 101. un 102. panta mērķiem, kur valsts tiesiskais regulējums attiecībā uz negodīgu komercpraksi ir minēts kā piemērs.

52. Tādējādi Regulas Nr. 1/2003 3. pantā ir atzīts, ka Savienības un valstu tiesību akti konkurences jomā nav identiski, vismaz ne visos to aspektos[34]. Tomēr šī iespējamā atšķirība ir saistīta ar sasniedzamo interešu (vai mērķu) normatīvo kvalitāti. Nevar būt runa vienkārši par atšķirīgu ģeogrāfisko tvērumu.

53. Citiem vārdiem sakot, es neuzskatu, ka tikai (kvantitatīvā) atšķirība viena un tā paša pārkāpuma teritoriālajā tvērumā, un līdz ar to arī attiecīgajā noteikumā, *per se* liecina par (kvalitatīvu) atšķirību tiesiskajās interesēs[35]. Ja Savienības konkurences tiesības attiecas uz situācijām, kurās tiek ietekmēta tirdzniecība starp dalībvalstīm, tad valsts konkurences tiesības ir piemērojamas iekšējām situācijām. Manuprāt, šī atšķirība attiecas uz pārkāpuma teritoriālo apmēru, kas, iespējams, ir saistīts ar iejaukšanās aizsargātajās tiesiskajās interesēs smagumu, bet ne obligāti ar šo aizsargāto tiesisko interešu atšķirīgo kvalitāti[36].

[33] Attiecībā uz Regulas Nr. 1/2003 3. panta 2. punktā minēto jēdzienu "stingrāki valstu tiesību akti" skat., piemēram, Feteira, L. T., *The interplay Between Law of European and National Competition Law after Regulation 1/2003: United (Should) We Stand*?, Wolters Kluwer Law International, 2015, 62.–67. lpp.

[34] Iespējams, tieši tāpēc ģenerāladvokāte J. Kokote [*J. Kokott*] secinājumos lietā *Toshiba Corporation* u.c. ir norādījusi, ka būtībā sākotnējais apgalvojums spriedumā *Walt Wilhem* joprojām ir spēkā (C-17/10, EU:C:2011:552, 81. punkts).

[35] Skat. arī Nazzini, R., "Parallel Proceedings in EU Competition Law: Ne Bis In Idem as a Limiting Principle", no: van Bockel, B. (izd.), *Ne Bis in Idem in EU Law*, Cambridge University Press, Kembridža, 2016, 159. lpp.

[36] Ģenerāladvokāts D. Ruiss-Harabo Kolomers [*D. Ruiz-Jarabo Colomer*] uzskatīja, ka "nelikumīgās rīcības teritoriālā apmēra pārbaudei nav materiāls, bet gan procesuāls raksturs, jo tā neietekmē pārkāpuma raksturu, bet tikai tā intensitāti". Viņš nepiekrita pieejai spriedumā *Wilhelm* u.c., norādot, ka "noteikumi, kas garantē brīvu konkurenci Eiropas Savienībā, neļauj nošķirt atsevišķas teritorijas, Kopienas teritoriju un valstu teritorijas, it kā tās būtu savrupi noslēgtas vienības. Abi sektori ir saistīti ar brīvas un atklātas konkurences uzraudzību kopējā tirgū, viens apsver to kopumā, bet otrs – no tā atsevišķajām sastāvdaļām, bet būtība ir viena un tā pati". Skat. ģenerāladvokāta D. Ruisa-Harabo Kolomera secinājumus lietās *Aalborg Portland* u.c. (C-217/00 P, EU:C:2003:83, 176. un 173. punkts un 121. zemsvītras piezīme) un *Aalborg Portland u.c.* (C-213/00 P, EU:C:2003:84, 94. un 91. punkts un 71. zemsvītras piezīme).

54. Vienkārši runājot, Čehijas Republikā attiecībā uz cenām noslēgta un īstenota aizliegtā vienošanās var kvalitatīvi ietekmēt vienas un tās pašas aizsargātās tiesiskās intereses, neraugoties uz to, vai galu galā un, ņemot vērā ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm, šajā ziņā tiks piemērota tikai valsts tiesību norma, kas atspoguļo LESD 101. pantu [37], vai arī LESD 101. pants kopsakarā ar šo valsts tiesību normu vai, iespējams, vienīgi LESD 101. pants.

55. Šo salikto ainu patiešām reglamentē vispārīgais noteikums, saskaņā ar kuru valsts konkurences noteikumi ir piemērojami tikai tad, ja Savienības tiesības neparedz kādus konkrētus noteikumus [38]. Tomēr, tā kā abas normas patiešām pārklājas vai katrā ziņā, tiklīdz tajās ir paredzēts sods par vienu un to pašu faktu kopumu, jautājums par to, vai aizsargātās tiesiskās intereses ir identiskas gan Savienības līmenī, gan valsts līmenī, ir jānosaka *in concreto*, ņemot vērā konkrētos noteikumus, kas vienā un tajā pašā lietā ir piemēroti abos līmeņos.

56. Piemērojot šo pieeju šajā lietā, no Regulas Nr. 1/2003 3. panta 1. punkta izriet, ka tad, ja VKI (vai valsts tiesa) piemēro savas valsts tiesības rīcībai, kas ietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm LESD 101. panta izpratnē, tai ir arī jāpiemēro LESD 101. pants. Citiem vārdiem sakot, ja uz konkrēto rīcību attiecas *arī* LESD 101. pants, VKI vai tiesām *arī* ir jāpiemēro šī tiesību norma [39].

57. Turklāt, kā skaidri izriet no Regulas Nr. 1/2003 3. panta 1. un 2. punkta, valsts tiesību normas piemērošanas situācijai, uz kuru attiecas LESD 101. pants, rezultāts *nevar atšķirties* no rezultāta, kāds iegūts, ja tiktu piemērots tikai LESD 101. pants. Neskarot jautājumu par to, kāda tad ir pievienotā vērtība valsts konkurences tiesību paralēlai piemērošanai šādā scenārijā [40], jebkurā gadījumā ir grūti iedomāties, kā attiecīgā valsts noteikuma un LESD 101. panta atbilstošie mērķi varētu atšķirties. Turklāt, ja divas valstu konkurences iestādes pēc tam piemēro vienu un to pašu Savienības tiesību normu, proti, LESD 101. pantu, no kuras tām valsts līmenī ir aizliegts atkāpties, tad noteikti jābūt identiskām arī konkrētajām, abu VKI aizsargātajām tiesiskajām interesēm.

58. Īsāk sakot, atbildei uz otro prejudiciālo jautājumu ir jābūt tādai, ka jautājums par to, vai Savienības konkurences tiesības un valsts konkurences tiesības aizsargā vienas un tās pašas tiesiskās intereses, ir jānoskaidro, pārbaudot konkrētās piemērotās tiesību normas. Tas nozīmē, ka ir jāizvērtē, vai attiecīgās valsts tiesību normas atšķiras no Savienības tiesību normām. Ja divu dalībvalstu konkurences iestādes piemēro LESD 101. pantu un atbilstošo valsts konkurences tiesību normu, tad tās aizsargā vienas un tās pašas tiesiskās intereses.

[37] Pašlaik *§ 3 zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže* (Likums par konkurences aizsardzību), ar grozījumiem.

[38] Šajā ziņā skat. spriedumu, 2011. gada 3. maijs, *Tele2 Polska* (C-375/09, EU:C:2011:270, 33. punkts). Skat. arī spriedumus, 2014. gada 5. jūnijs, *Kone* u.c. (C-557/12, EU:C:2014:1317, 32. punkts), kā arī 2010. gada 7. decembris, *VEBIC* (C-439/08, EU:C:2010:739, 56. un 57. punkts), saskaņā ar kuriem valsts noteikumiem ir jānodrošina "Savienības konkurences tiesību pilnīga efektivitāte" un tie nedrīkst apdraudēt šo VKI veikto tiesību efektīvu piemērošanu, kas ir Regulas Nr. 1/2003 mērķis.

[39] Šajā ziņā Direktīvas 2019/1 3. apsvērumā ir noteikts, ka "praksē vairākums VKI valsts konkurences tiesību aktus piemēro paralēli LESD 101. un 102. pantam".

[40] Tas man, jāatzīst, joprojām mazliet nav skaidrs. Komisijas sākotnējā priekšlikumā Regulai Nr. 1/2003 3. panta projektā bija ietverta nedaudz loģiskāka norma, saskaņā ar kuru, "ja nolīgums, uzņēmumu apvienības lēmums vai saskaņota darbība Līguma 81. panta izpratnē vai dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana 82. panta izpratnē var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, *Kopienas konkurences tiesības piemēro, izslēdzot valstu konkurences tiesību aktus*". Mans izcēlums. Skat. Priekšlikumu Padomes Regulai par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā un ar ko groza Regulas (EEK) Nr. 1017/68, (EEK) Nr. 2988/74, (EEK) Nr. 4056/86 un (EEK) Nr. 3975/87 (turpmāk tekstā – "Regula par Līguma 81. un 82. panta īstenošanu") (COM(2000) 0582, galīgā redakcija) (OV 2000, C 365 E, 284. lpp.).

3. Atbilstošo nodarījumu identiskums: laiks un telpa

59. Tagad pievērsīšos trešajam prejudiciālajam jautājumam. Iesniedzējtiesa jautā, vai ir svarīgi, ka *BKA* ir ņēmusi vērā attiecīgās aizliegtās vienošanās sekas attiecībā uz citu dalībvalsti, kā es to saprotu, – Austrijas tirgū.

60. Uz šo jautājumu ir jāatbild apstiprinoši.

61. Kā secinājumos lietā *Toshiba* norādīja ģenerāladvokāte J. Kokote [*J. Kokott*], "aizliegtās vienošanās tieši tādēļ ir aizliegtas un tiek sodītas, ka tās nodara kaitējumu konkurencei vai katrā ziņā var nelabvēlīgi ietekmēt konkurenci" [41]. Viņa arī norādīja, ka "to, vai konkrētā gadījumā bija mērķis vai sekas nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci, nevar novērtēt abstrakti, bet gan tas vienmēr jāizvērtē, ņemot vērā konkrēto laikposmu un konkrēto teritoriju" [42].

62. Citiem vārdiem sakot, lai noteiktu, vai otru procedūru liedz *ne bis in idem* princips, svarīga ir laika un telpas, uz kurām attiecas konkrētais ierobežojums, noteikšana. Spriedumā *Toshiba* Tiesa šajā ziņā piekrita ģenerāladvokātei un uzsvēra, ka uzņēmumu rīcību, "kuras mērķis vai sekas bija nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci, nevar novērtēt abstrakti, bet tas ir jāizvērtē, ņemot vērā konkrēto *teritoriju* [..], kurā attiecīgajai rīcībai bija šāds mērķis vai sekas, un laikposmu, kurā attiecīgajai rīcībai bija šāds mērķis vai sekas" [43]. Saskaņā ar Tiesas viedokli gan teritorija, gan laiks ir atbilstoši elementi, kas veido *nodarījuma* identiskumu [44].

63. Pamatojoties uz minēto, turpmākajās šo secinājumu sadaļās īsi pievērsīšos laika un telpas identiskumam pamatlietā. Pirmkārt, ņemot vērā lietas materiālus, varu tikai izteikt vienkāršu pieņēmumu, ka *BKA* ir ņēmusi vērā aizliegtās rīcības sekas arī attiecībā uz Austrijas tirgu (a). Otrkārt, pievērsīšos jautājumam, kuru Tiesa var izskatīt labāk, proti, vai šāda eksteritoriāla sankcija par noteiktas rīcības, kas, acīmredzot, ir notikusi citā dalībvalstī, sekām patiešām būtu bijusi juridiski iespējama (b).

a) Teritorija, ko BKA faktiski ir ņēmusi vērā

64. No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka *BKA* lēmumā ir izklāstīts 2006. gada 22. februāra telefonsarunas saturs attiecībā uz Austriju. Paralēli apelācijas sūdzībā, kas tiek izskatīta iesniedzējtiesā, *BWB* arī atsaucas uz to pašu telefonsarunu.

65. Ir pilnīgi iespējams, ka viena telefonsaruna var attiekties uz vairākiem ģeogrāfiskajiem tirgiem. Šajā ziņā tomēr nav skaidrības par to, vai *BKA* faktiski ņēma vērā šīs tirgu pārdalošās aizliegtās vienošanās sekas attiecībā uz Austrijas tirgu un ko "seku vērā ņemšana" šajā lietā patiesībā nozīmē.

66. Lai varētu iestāties *ne bis in idem* principa sniegtā aizsardzība, nepietiek ar to, ka noteikta rīcība vai faktu kopums ir kaut kur lēmumā minēti un atspoguļoti. Ir jākonstatē, ka identisks faktiskais elements ir juridiski atbilstošs, šādi kvalificējot un novērtējot tā sekas. Vai attiecībā uz šo lietu šādi faktiskie elementi, kas attiecas uz aplūkoto telefonsarunu, ir tikuši ņemti vērā *BKA*

[41] Ģenerāladvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] secinājumi lietā *Toshiba Corporation* u.c. (C-17/10, EU:C:2011:552, 128. punkts).

[42] Turpat, 129. punkts.

[43] Spriedums, 2012. gada 14. februāris, *Toshiba Corporation* u.c. (C-17/10, EU:C:2012:72, 99. punkts). Mans izcēlums.

[44] Turpat, 99. punkts. Skat. arī ģenerāladvokātes J. Kokotes secinājumus lietā *Toshiba Corporation* u.c. (C-17/10, EU:C:2011:552, 130. punkts).

sniegtajā apgalvojumā par konkurences tiesību pārkāpumu? Vai no *BKA* lēmuma izriet, ka šī VKI ir saukusi pie atbildības un sodījusi attiecīgos uzņēmumus arī attiecībā uz Austrijas tirgu? Vai arī *BKA* šo sarunu ir izmantojusi kā pierādījumu pārkāpumam attiecībā uz Vācijas tirgu? [45]

67. Pieņemu, ka VKI lēmumā vajadzētu būt ietvertai šāda veida informācijai neatkarīgi no tā, vai runa sākotnēji ir par vērā ņemtā attiecīgā tirgus noteikšanu vai, vēl svarīgāk, attiecībā uz vietas noteikšanu un brīdi, kad, pēc tās domām, tika izdarīts konkurences noteikumu pārkāpums.

68. Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda un jānosaka atbilde uz šiem jautājumiem, vajadzības gadījumā sadarbojoties ar *BKA*, lai noteiktu šīs VKI darbības patieso apmēru. Šī sadarbība varētu notikt vai nu netieši, ar *BWB* palīdzību [46], vai tieši [47].

69. Visbeidzot, kā iesniedzējtiesa ir norādījusi lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu un uz ko ir norādījušas atsevišķas ieinteresētās puses, *BKA*, aprēķinot naudas soda kopējo apmēru, attiecīgo uzņēmumu apgrozījumu ir ņēmusi vērā tikai Vācijas teritorijā. Patiesi, spriedumā *Toshiba* Tiesa kontekstā, kas ir līdzīgs Komisijas veiktajam naudas sodu aprēķinam, norādīja, ka šādam faktoram varētu būt nozīme [48].

70. Tomēr, lai gan šāds apstāklis patiešām var būt lietderīgs netiešs rādītājs, to pašu par sevi nekādā ziņā nevar uzskatīt par noteicošo. Pirmkārt, tas prasa zināmu atgriezenisku argumentāciju. Tomēr atgriezeniskā cēloņsakarība ne vienmēr var darboties: apstāklim, ka iestāde ir aprēķinājusi naudas sodu vienā noteiktā veidā, nevis citā, varētu būt iemesls, kas nav saistīts ar paredzēto lēmuma piemērošanas jomu. Otrkārt, uz šo brīdi VKI praksē ir zināma konverģence attiecībā uz naudas sodu aprēķināšanu [49]. Tomēr šī prakse nav pilnībā saskaņota, un to daļēji nosaka atšķirīgi valstu tiesību akti un prakse.

71. Kopumā *BKA* lēmuma ģeogrāfiskā (un, iespējams, laika) tvēruma skaidrojums ir faktisks jautājums, kas ir jāizskata valsts tiesai. Tomēr jautājums, kas ir jāuzdod vispirms un kas ir atbilstošāks Tiesas izvērtēšanai, ir par to, vai VKI ir juridiskas pilnvaras sodīt par kāda konkrēta pārkāpuma eksteritoriālajām sekām.

b) Teritorija, ko VKI juridiski var ņemt vērā

72. Neatkarīgi no tā, ko *BKA* faktiski bija darījusi,– vai tā būtu varējusi juridiski konstatēt un arī sodīt konkurences noteikumu pārkāpumu Austrijas tirgū? Šajā ziņā lietas dalībnieku nostāja šajā tiesvedībā atšķiras.

73. *Agrana* uzsver, ka VKI lēmumi, piemērojot LESD 101. pantu, nevar tikt aprobežoti vienīgi ar sekām valsts teritorijā. Kad VKI piemēro LESD 101. pantu, tām ir jāanalizē visi attiecīgā konkurences ierobežojuma aspekti attiecībā uz iekšējo tirgu.

[45] Ņemot vērā iesniedzējtiesas šajā lietā izklāstītos faktus (skat. šo secinājumu 11. punktu), ir arī pilnīgi iespējams, ka telefonsaruna attiecībā uz Austrijas tirgu varēja tikt "ņemta vērā" kā netiešs pierādījums prettiesiskai konkurences ierobežošanai, kas attiecās uz Vācijas tirgu attiecīgajā laikposmā.

[46] Saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 12. panta 1. punktu VKI, protams, var pieprasīt arī citas VKI galīgo lēmumu, ieskaitot tās lēmuma daļas, kas tiek uzskatītas par konfidenciālām.

[47] Regulā Nr. 1/2003 patiešām nav paredzēta neviena īpaša norma, kas ļautu valsts tiesai pieprasīt no citas dalībvalsts VKI izdotu galīga nolēmuma kopiju. Tomēr uzskatu par pilnīgi pamatotu, ka valsts tiesa var pieprasīt šādu galīgo lēmumu vai nu saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 12. panta 1. punktu vai 15. panta 1. punktu, kas ir piemērojami pēc analoģijas, vai arī balstoties tieši uz LES 4. panta 3. punktu.

[48] Spriedums, 2012. gada 14. februāris, *Toshiba Corporation* u.c. (C-17/10, EU:C:2012:72, 101. punkts).

[49] Vairākas VKI faktiski jau iepriekš esot ievērojušas Komisijas pamatnostādnes šajā jautājumā. Turklāt Direktīvas 2019/1, kas *ratione temporis* gan nav piemērojama pamatlietā, V nodaļā tiek saskaņoti daži naudas sodu piemērošanas aspekti.

74. Savukārt *BWB* apgalvo, ka teritorialitātes princips aprobežo VKI sankciju piemērošanas pilnvaras tikai ar valsts teritoriju. Tāda arī ir bijusi *BWB* rīcība, pamatojot *Südzucker* uzliekamā naudas soda aprēķinu ar apgrozījumu Austrijas tirgū. Tādējādi teritorialitātes princips izslēdzot iespēju pārkāpt *ne bis in idem* principu, jo rīcības, par kuru piemērota sankcija, ģeogrāfiskais tvērums vienmēr būšot atšķirīgs. Vācijas valdībai, no savas puses, ir līdzīga nostāja. VKI var sodīt par konkurences tiesību pārkāpumu tikai savā teritorijā, kas atspoguļojas naudas soda aprēķinā atkarībā no uzņēmuma apgrozījuma attiecīgajā dalībvalstī.

75. Beļģijas valdība uzskata, ka, VKI piemērojot LESD 101. pantu, tai ir jārīkojas tā, kā to darītu Komisija, proti, ņemot vērā visas attiecīgā ierobežojuma sekas uz konkurenci iekšējā tirgū. Tomēr tam ir divi ierobežojumi. Pirmkārt, konstitucionālās tiesības un dalībvalstu tradīcijas var liegt VKI piemērot sankciju par eksteritoriālajām sekām. Otrkārt, sankciju piemērošana par eksteritoriālajām sekām katrā ziņā esot iespējama vienīgi ar tās VKI piekrišanu teritorijā, uz kuru šī piekrišana attiektos.

76. Vispirms atgādinu, ka saukšanas pie atbildības un sodīšanas pamatā tradicionāli ir bijis teritorialitātes princips. Protams, nevar izslēgt, ka valsts varētu mēģināt "sniegties pāri savām robežām" un tiekties sodīt par rīcību, kas notikusi citviet. Tas var notikt situācijās, kuras reglamentē īpaša jurisdikcija, vai nu attiecībā uz noteiktu veidu personām (proti, tās pilsoņiem), vai attiecībā uz noteikta veida noziedzīgiem nodarījumiem (proti, vai nu tādiem, kas apdraud šīs valsts intereses neatkarīgi no tā, kur tie ir izdarīti, vai arī attiecībā uz noteiktu veidu nežēlīgiem noziedzīgiem nodarījumiem, kas pakļauti universālai jurisdikcijai utt.).

77. Tomēr visu efektīvas eksteritorialitātes gadījumu pamatā ir tas, ka tiem ir vajadzīgs *skaidrs juridiskais pamats*, kas būtu balstīts valsts, starptautiskajās vai Savienības tiesībās. Būtisks un jaunākais šāda eksteritoriāla pilnvarojuma piemērs Savienības tiesībās ir vadošās uzraudzības iestādes kompetence saskaņā ar Regulas (ES) 2016/679 (turpmāk tekstā – "VDAR") vienas pieturas aģentūras [mehānismu] izmeklēt un, vajadzības gadījumā, piemērot sankciju par pārrobežu [datu] apstrādi, ko Eiropas Savienībā veic pārzinis vai apstrādātājs[50]. Lai gan būtu pārspīlēti apgalvot, ka precīzas kompetences robežas šajā režīmā ir neapstrīdamas[51], joprojām nav šaubu, ka pastāv materiālo tiesību norma attiecībā uz datu apstrādes likumību, kā arī tiešas kompetences klauzula, kas pilnvaro noteiktu uzraudzības iestādi piemērot šos materiāltiesiskos noteikumus eksteritoriāli.

78. Kāda šajā ziņā ir Regulā Nr. 1/2003 pieņemtā konceptuālā nostāja? Jāatzīst, ka to uztvert nav tik vienkārši.

79. No vienas puses, pastāv skaidras norādes, ka ir tikusi apsvērta pārrobežu piemērojamība. Pirmkārt, valsts iestāžu pienākumu piemērot LESD 101. un 102. pantu izraisa tas, ka *var tikt ietekmēta tirdzniecība starp dalībvalstīm*. Šķiet, ka tas varētu aktivizēt arī VKI piemītošo spēju saukt pie atbildības un sodīt par noteikta pārkāpuma eksteritoriālajām sekām.

[50] Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV 2016, L 119, 1. lpp.) 56. panta 1. punkts.

[51] Kā uzskatāmi parādīts nesenajā spriedumā, 2021. gada 15. jūnijs, *Facebook Ireland* u.c. (C-645/19, EU:C:2021:483).

80. Otrkārt, šķiet, ka Regulas Nr. 1/2003 13. pants apstiprina šo pašu nostāju. Šīs tiesību normas 1. punktā ir paredzēts, ka VKI var apturēt lietas izskatīšanu vai noraidīt sūdzību, ja ar *to pašu* līgumu, apvienības lēmumu vai darbību *nodarbojas* cita iestāde [52]. Tāpat šīs tiesību normas 2. punktā ir paredzēts, ka VKI var noraidīt sūdzību, ja tā ir saņēmusi sūdzību par līgumu, apvienības lēmumu vai darbību, ar kuru jau ir *nodarbojusies* cita konkurences iestāde [53].

81. Treškārt, interpretācija, ka VKI darbībai var būt eksteritoriāla piemērojamība, šķiet, ir tikusi apstiprināta arī Komisijas Paziņojumā par sadarbību. Šajā paziņojumā attiecībā uz 13. pantu ir precizēts, ka šajā tiesību normā ietvertais jēdziens "*nodarbošanās*" "nenozīmē tikai to, ka sūdzība ir iesniegta citai iestādei. Tas nozīmē, ka cita iestāde izmeklē vai ir izmeklējusi lietu pēc savas iniciatīvas" [54]. Turklāt šajā paziņojumā norādīts, ka uz 13. pantu "var atsaukties, ja nolīgums vai darbība ir saistīti ar vienu(-iem) un to(tiem) pašu(-iem) pārkāpumu(-iem) vienā un tajā pašā ģeogrāfiskajā un produktu tirgū" [55].

82. Turklāt tajā pašā paziņojumā ir sīki izklāstīts "piemērotas iestādes" jēdziens, kas ietverts Paziņojumā par sadarbību attiecībā uz konkrētu konkurences tiesību pārkāpumu [56]. Ja VKI kompetence visās situācijās ir aprobežota ar valsts teritoriju, tad piemērotas iestādes jēdzienam nav lielas jēgas, ja vien netiek atzīts, ka noteiktas pārkāpuma daļas var palikt nesodītas attiecīgās "piemērotās iestādes" teritoriālās kompetences ierobežojuma dēļ. Savukārt, ja tiek atzīts, ka efektīvai konkurences aizsardzībai iekšējā tirgū var būt nepieciešams, lai konkrēto pret konkurenci vērsto rīcību izmeklētu tikai viena piemērota VKI, tad šādai VKI patiešām būtu jāspēj pilnībā izmeklēt šo rīcību, lai neatstātu to daļēji nesodītu.

83. Katrā ziņā Paziņojums par sadarbību nav juridiski saistošs Savienības tiesību akts un, neapšaubāmi, iespējas "apturēt vai noraidīt" sūdzību atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 13. panta 1. punktam nozīme nav pilnīgi acīmredzama. Tomēr 13. pants, skatīts kopumā, nozīmē, ka var pastāvēt teritoriāla pārklāšanās. Ja katras VKI kompetence būtu stingri aprobežota ar valsts teritoriju, kāds būtu pielietojums sūdzības apturēšanai vai noraidīšanai, saskaroties ar citas VKI skatīto procedūru saistībā ar to pašu rīcību? Protams, pastāv vairāki atšķirīgi, bet savstarpēji saistīti jautājumi, kuru kontekstā varētu būt pamatoti apturēt [procedūru], bet "noraidīšanai" šķietami ir nozīme tikai tad, ja abām VKI ir iesniegtas identiskas lietas, ieskaitot vienu un to pašu ģeogrāfisko tvērumu.

84. No otras puses, ir godīgi jāatzīst, ka tie visi ir tikai "netieši mājieni" uz to, ka Regulas Nr. 1/2003 projektā tika apsvērta eksteritorialitāte. Tomēr, neraugoties uz to, piekrītu Vācijas valdībai, ka Regulā Nr. 1/2003 iztrūkst pamatnoteikums, kurš tiešām skaidri piešķirtu kompetenci VKI eksteritoriālas procedūras veikšanai. Kā ir pamatoti norādījusi šī valdība, Regulas Nr. 1/2003 5. pantā "Dalībvalstu konkurences iestāžu pilnvaras", kurā būtu varējusi tikt ietverta līdzīga pilnvarojuma klauzula, šajā ziņā nekas nav minēts. Tādēļ pietiekama juridiskā pamata VKI eksteritoriāla lēmuma pieņemšanai nav, ja šāds pamats nav paredzēts valsts tiesībās. Šajā ziņā to pašu apgalvo arī Beļģijas valdība.

[52] Mans izcēlums. Kaut arī šajā tiesību normā ir noteikts, ka "[..] apstāklis, ka viena iestāde nodarbojas ar lietu, pārējām ir *pietiekams pamats* apturēt lietas izskatīšanu vai noraidīt sūdzību", Paziņojumā par sadarbību ir noteikts, ka VKI nav pienākuma pārtraukt sūdzības izskatīšanu vai to noraidīt. Tas ir tādēļ, ka sadarbības saskaņā ar Regulu Nr. 1/2003 pamatā ir elastīgums. Komisijas Paziņojums par sadarbību Konkurences iestāžu tīklā (OV 2004, C 101, 43. lpp., 22. punkts) (turpmāk tekstā – "Paziņojums par sadarbību").

[53] Mans izcēlums.

[54] Turpat, 20. punkts.

[55] Turpat, 21. punkts.

[56] VKI var uzskatīt par tādu, ja, pirmkārt, līgums vai darbība rada būtiskas, pastāvošas vai paredzamas sekas attiecībā uz konkurenci tās teritorijā, tiek īstenotas vai to izcelsme ir tās teritorijā; otrkārt, iestāde var efektīvi izbeigt visu pārkāpumu; un treškārt, tā, iespējams, ar citu iestāžu palīdzību var iegūt nepieciešamos pierādījumus pārkāpuma pastāvēšanai. Turpat, 8. punkts.

85. Piekrītu šīm valdībām, ka, lai VKI kompetence tiktu īstenota eksteritoriāli, ir jāpastāv atbilstošam juridiskajam pamatam, kas pašreizējo Savienības tiesību ietvaros var rasties tikai no valsts tiesību sistēmas. Vēl īsumā varētu piebilst, ka tiesas sēdē Vācijas valdība norādīja, ka arī Vācijas tiesībās šāds juridiskais pamats nav atrodams.

86. Vēlos uzsvērt, ka šāds priekšlikums tiek izteikts, pilnībā ievērojot LESD 101. panta formulējumu, kurā patiešām kā viens no tā piemērošanas nosacījumiem ir minēta ietekme uz tirdzniecību starp dalībvalstīm. Tomēr man šķiet neiespējami interpretēt LESD 101. pantu, kas būtībā ir materiālo tiesību norma, kā līdzvērtīgu pilnvarojuma klauzulai, ar kuru ikvienai un katrai VKI ir piešķirtas pilnvaras saukt pie atbildības un sodīt ikvienu pret konkurenci vērstu rīcību Eiropas Savienības ietvaros [57].

87. Tādējādi manis piedāvātā atbilde uz trešo jautājumu ir tāda, ka tam, ka agrāk pieņemtā lēmumā VKI ir ņēmusi vērā rīcības, kas vērsta pret konkurenci, eksteritoriālās sekas, ja tai ir bijušas tiesības to darīt saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ir nozīme, izvērtējot *ne bis in idem* principa piemērojamību vēlāk veiktās procedūras ietvaros. Hartas 50. pants liedz VKI vai tiesai sodīt par rīcību, kas vērsta pret konkurenci un uz kuru jau iepriekš ir attiekusies citas VKI īstenota procedūra, kas noslēgusies ar galīgu lēmumu. Tomēr šis aizliegums ir piemērojams tikai, ciktāl abu procedūru priekšmeta laika un ģeogrāfiskais tvērums ir vienāds.

C. Par principu ne bis in idem procedūrā, kas ir saistīta ar pieteikumu par iecietības programmas piemērošanu

88. Ar ceturto jautājumu iesniedzējtiesa jautā, vai *ne bis in idem* princips ir piemērojams procedūrā, kas ir saistīta ar pieteikumu par iecietības programmas piemērošanu, un kurā šī iemesla dēļ netiek uzlikts naudas sods.

89. Manuprāt, atbildei uz šo jautājumu ir jābūt apstiprinošai.

90. Pirmkārt, konceptuālā līmenī, kā to pamatoti atgādina Itālijas valdība, *ne bis in idem* princips aizsargā ne tikai no atkārtota naudas soda uzlikšanas par to pašu nodarījumu, bet arī pret atkārtotu saukšanu pie atbildības [58]. Otrās procedūras uzsākšana par to pašu nodarījumu, manuprāt, pati par sevi ir Hartas 50. pantā paredzētās garantijas pārkāpums. To iemeslu dēļ, kurus sīki izklāstīju savos secinājumos lietā *bpost* [59], arī es nepiekrītu nostājai, ko Tiesa šajā ziņā ir paudusi *Menci* lietā [60].

[57] Ņemot vērā šos apsvērumus, retrospektīvi nevar neapbrīnot Komisijas sākotnējās redakcijas šajā jautājumā skaidrību (skat. šo secinājumu 40. zemsvītras piezīmi) un izteikt nožēlu, ka tā netika saglabāta.

[58] Skat., piemēram, spriedumu, 2019. gada 3. aprīlis, *Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie* (C-617/17, EU:C:2019:283, 29. un 30. punkts).

[59] *bpost* (C-117/20, 107.–110. punkts).

[60] Iesniedzējtiesas ceturtais jautājums gan labi ilustrē vienu no *Menci* konceptuālajām problēmām. Es pieņemu, ka vienkārša nelikumības konstatēšana, nenosakot nekādas sankcijas, pēc definīcijas var atbilst attiecīgā ierobežojuma samērīguma elementam atbilstoši Hartas 52. panta 1. punktam. Patiešām, *a fortiori*, pat divas paralēlas procedūras pret vienu un to pašu uzņēmumu divu iecietības programmu rezultātā nekādi nevarētu pārkāpt *ne bis in idem* principu, jo nav ticis uzlikts naudas sods. Tomēr un vēlreiz – princips *ne bis in idem* nevar tikt reducēts līdz *ex post facto* pārbaudei attiecībā uz apvienoto sankciju samērīgumu.

91. Otrkārt, ceturtais jautājums attiecas uz situāciju, kurā VKI veic procedūru, kurā uzņēmums lūdz tam piemērot iecietības programmu. Šāda programma ļauj labvēlīgāk attiekties pret uzņēmumiem, kas ir nolēmuši sadarboties ar attiecīgo konkurences iestādi izmeklēšanā par LESD 101. panta pārkāpumiem [61].

92. Tomēr atbrīvojums no naudas soda vai tā samazinājums nekādā ziņā nav automātiski garantēts. Tas ir atkarīgs no vairākiem nosacījumiem, kuru kopīgais temats ir uzņēmumu sadarbības "pievienotā vērtība" aizliegtās vienošanās atklāšanai un sodīšanai [62]. Atkarībā no apstākļiem iecietības programmas pieteikuma iesniedzējam var tikt (vai netikt) piešķirta pilnīga vai daļēja imunitāte, bet fakts, ka tas ir izdarījis konkurences tiesību pārkāpumu, tiek konstatēts [63]. Tādējādi, lai gan valsts procedūras norise vai iznākums var tikt mainīts ar pieteikumu iecietības programmai, galvenais ir tas, ka tā joprojām ir procedūra pati par sevi, kurai nepieciešama visu iesaistīto uzņēmumu, tostarp pieteikuma iecietības programmā iesniedzēja, līdzdalība.

93. Treškārt, pat ja uzņēmumam, uz kuru attiecas iecietības programma, pozitīva iznākuma gadījumā galu galā iegūstot pilnīgu atbrīvojumu no naudas soda, procedūras rezultātā tik un tā tiks pieņemts paziņojums par to, ka pieteikuma iecietības programmas piemērošanai iesniedzējs ir pārkāpis konkurences tiesības. Tādējādi, cik varu noprast, runājot metaforās, saskaņā ar valsts tiesībām joprojām pastāvēs "paziņojums par vainu". Šāds paziņojums potenciāli ir diezgan nozīmīgs konkrētā uzņēmuma vai uzņēmumu nākotnei. Ja šāds uzņēmums nākotnē vēlreiz tiks atzīts par vainīgu konkurences tiesību pārkāpumā, tā iepriekšējā atzīšana par vainīgu un tā "recidīvs" visdrīzāk izraisīs naudas soda automātisku palielināšanos. Vienlaikus nevar izslēgt faktu, ka uz tādu kompetentas valsts iestādes vai tiesas autoritatīvu paziņojumu par uzņēmuma pieļautu nelikumību, kuram var piekļūt sabiedrība [64], varētu atsaukties privātpersonas, lūdzot atlīdzināt kaitējumu, kas nodarīts ar attiecīgo pret konkurenci vērsto rīcību [65].

94. Īsumā – nesaskatu principiālu iemeslu, kādēļ *ne bis in idem* principa piemērojamība un tvērums būtu jāizvērtē atšķirīgi atkarībā no tā, vai attiecīgā procedūra konkurences tiesību jomā ir saistīta ar pieteikumu par iecietības programmas piemērošanu, pat ja šī pieteikuma rezultātā faktiski tiek piešķirta pilnīga imunitāte pret naudas sodu. Ņemot to vērā, līdz ar to nepiekrītu Komisijas visai netiešajam argumentam, ka *ne bis in idem* principa piemērošanai būtu jābūt atkarīgai no tā, vai joprojām pastāv iespēja, ka *Nordzucker* zaudēs pieteikuma iecietības programmas iesniedzējas statusu un ka tādējādi naudas sods vēl varētu tikt uzlikts.

[61] Skat., piemēram, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/104/ES (2014. gada 26. novembris) par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem (OV 2014, L 349, 1. lpp.), 2. panta 15. punktu. Skat. arī Direktīvas 2019/1 2. panta 1. punkta 16) apakšpunktu.

[62] Skat. arī Komisijas paziņojumu par atbrīvojumu no sodanaudas un sodanaudas samazināšanu karteļu gadījumos (OV 2006, C 298, 17. lpp., 8. punkts).

[63] Konkrēta kārtība ir atkarīga no valsts tiesību aktiem. *BWB* skaidro, ka pieteikuma iecietības programmas piemērošanai pieteikuma dēļ uzsāktas procedūras ir civiltiesiskas procedūras, kas nav balstītas uz sacīkstes principu, saskaņā ar 2005. gada *Kartellgesetz* 38. pantu. Atšķirībā no procedūras Komisijā, valsts procedūra nav integrēta globālās procedūrās, kurās iesaistīti visi pārējie lietas dalībnieki, bet tā ir neatkarīga. Tās rezultātā naudas sods netiek uzlikts vai samazināts līdz nullei. Gluži pretēji, šī tiesa norāda, ka pārkāpums tika izdarīts pēc tam, kad *BWB* bija piešķīrusi imunitāti.

[64] Ja paziņojums par konkurences noteikumu pārkāpumu kopā ar visiem pierādījumu elementiem, kas veido sprieduma motīvu daļu, ir ietverts tiesas nolēmumā, šķiet, ir izslēgta jebkāda Direktīvas 2014/104 II nodaļas aizsardzība. Tomēr situācija neatšķirsies attiecībā uz valsts konkurences iestādes galīgo lēmumu par pārkāpumu (atšķirībā no vienkāršiem procesuāliem dokumentiem vai pierādījumiem, kas iesniegti iecietības procedūrās, piemēram, Direktīvas 2014/104 6. panta 6. punktā minētajās).

[65] Tādējādi atceļot smagu pierādīšanas pienākumu, ar ko var sastapties privātpersona, kura vēlas celt patstāvīgu (*stand alone*) prasību par zaudējumu atlīdzināšanu par konkurences noteikumu pārkāpumu, lai precīzi noteiktu šāda lēmuma saturu, proti, ka ir pieļauts konkurences noteikumu pārkāpums. Papildus skat. manus nesenos secinājumus lietā *Stichting Cartel Compensation* un *Equilib Netherlands* (C-819/19, EU:C:2021:373, 93.–96. punkts).

95. Tādēļ es ierosinu uz ceturto prejudiciālo jautājumu atbildēt, ka Hartas 50. pantā nostiprinātais *ne bis in idem* princips ir piemērojams arī tādas valsts procedūras kontekstā, kura saistīta ar pieteikumu par iecietības programmas piemērošanu un kurā netiek uzlikts naudas sods.

V. Secinājumi

96. Es ierosinu Tiesai uz *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa, Austrija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 50. pantā nostiprinātā *ne bis in idem* principa piemērojamība ir balstīta uz *idem* pārbaudi, kuru nosaka likumpārkāpēja, atbilstošā nodarījuma un aizsargāto tiesisko interešu identiskums.

2) Jautājums par to, vai Savienības konkurences tiesības un valsts konkurences tiesības aizsargā vienas un tās pašas tiesiskās intereses, ir jānoskaidro, pārbaudot konkrētos piemērotos noteikumus. Tas nozīmē, ka ir jāizvērtē, vai attiecīgās valsts tiesību normas atšķiras no Savienības tiesību normām. Ja divu dalībvalstu konkurences iestādes piemēro LESD 101. pantu un atbilstošo valsts konkurences tiesību normu, tās aizsargā vienas un tās pašas tiesiskās intereses.

3) Fakts, ka valsts konkurences iestāde agrākā lēmumā ir ņēmusi vērā konkrētas pret konkurenci vērstas rīcības eksteritoriālās sekas, ja vien tai tas ir bijis atļauts saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ir nozīmīgs, izvērtējot *ne bis in idem* principa piemērojamību vēlākās procedūrās. Hartas 50. pants liedz valsts konkurences iestādei vai tiesai piemērot sankcijas par rīcību, kura ir vērsta pret konkurenci un par kuru jau ir notikusi agrāka procedūra, kas tika pabeigta ar citas valsts konkurences iestādes pieņemtu galīgo lēmumu. Tomēr šis aizliegums ir piemērojams tikai, ciktāl abu procedūru priekšmeta piemērojamība laikā un ģeogrāfiskā tvērumā ir vienāda.

4) Hartas 50. pantā nostiprinātais *ne bis in idem* princips ir piemērojams arī tādas valsts procedūras kontekstā, kura saistīta ar pieteikumu par iecietības programmas piemērošanu un kurā netiek uzlikts naudas sods.